

В. Л. Федяєва,

доктор педагогічних наук, професор
(Херсонський державний університет)
tseredenko@ksu.ks.ua
ORCID: 0000-0002-8658-1875

ФІЛОСОФІЯ ДЛЯ ДІТЕЙ В. СУХОМЛИНСЬКОГО У СИСТЕМІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ

У статті обґрунтовано шляхи використання змісту, форм, методів "філософії для дітей"

В. Сухомлинського у системі підготовки майбутнього вчителя в умовах сьогодення в процесі теоретичної, практичної підготовки та залучення студентів до науково-дослідницької діяльності в царині сухомлиністики. Особлива увага приділена історичному досвіду та сучасному стану втілення ідей вченого в навчально-виховний процес школи.

Ключові слова: *філософія для дітей, морально-етичне виховання, художньо-літературна спадщина, наскрізна професійно-педагогічна програма підготовки вчителя.*

Сучасний стан розвитку України, її освітнього простору, науки, культури, школи характеризується новими підходами до змісту, мети, завдань, форм і методів організації навчання і виховання підростаючого покоління. Ці процеси позначено пошуком інноваційних підходів у вирішенні цих завдань, відповідного кадрового, науково-методичного та організаційно-педагогічного забезпечення навчально-виховного процесу в сучасній школі. Одним із шляхів реалізації виокремлених проблем є звернення до вивчення і узагальнення історико-педагогічного досвіду української школи, педагогічної науки, педагогічної спадщини відомих вчених.

Вчені, вчителі-практики різних ланок освіти, вихователі дошкільних закладів, організатори й управлінці освітньої галузі в своїй роботі, у відповідях на виклики сьогодення звертаються до історично-вивірених педагогічних концепцій, досягнень наукових та авторських шкіл, освітніх закладів різного типу. До яких, безумовно, належить і постать світоча педагогічної науки України, директора авторської школи на Кіровоградщині Василя Олександровича Сухомлинського.

Без постаті Василя Олександровича – непересічної особистості, вчителя і науковця – ми не можемо собі уявити історію української педагогічної науки.

В особі В. О. Сухомлинського педагогіка України має величину світового масштабу. За цією постаттю можна визначити зрілість української педагогічної думки та школи.

Спадщина педагога була і залишається в предметному дослідницькому полі, як вітчизняних, так і зарубіжних вчених (О. Сухомлинська, О. Савченко, В. Кремінь, І. Бех, Н. Сейко, Н. Калініченко та інші).

Про постійну важливість, актуальність вивчення його багатоаспектної спадщини свідчить тематика 19 (дев'ятнадцяти) Всеукраїнських та міжнародних читань "Василь Сухомлинський у діалозі з сучасністю". Однак, саме зараз, коли ми – українці – громадяни України увійшли в смугу соціальної, розумової й духовної зрілості, настала пора глибокого, виваженого, нового, прочитання вченими, педагогами, батьками, студентами – майбутніми вчителями, його праць, які, становлять "філософію для дітей".

На думку академіка НАПН України О. В. Сухомлинської: "Філософія для дітей – це основні питання філософії (як гносеології так і онтології), поставлені у художньо-педагогічних (пізнавальних) текстах для дітей професійними педагогами, доповненні розробленою ними ж відповідною навчально-методичною літературою. Нині існує уже достатня кількість методик і технологій упровадження цього напрямку в освіту і передовсім тих, що спираються на ідеї американського філософа і педагога Метью Ліпмана, який вважається засновником філософії для дітей" [1: 7].

Дослідниця теорії американського вченого щодо розвитку критичного мислення в освіті С. Ганаба, зазначає, що "Метью Ліпман – знаний теоретик освіти, професор філософії Колумбійського університету, консультант ЮНЕСКО з освітніх питань. Він є автором "рефлексивної" моделі освіти, у якій фокус навчальної діяльності спрямовується не на засвоєння певної інформації, а на осмислення внутрішніх сенсів та характеристик предметів та явищ, які досліджуються. Мислення, на думку дослідника, є особливим феноменом, що набувається в процесі пізнання та є відкритим для вдосконалення" [2: 2].

Сьогодні "Філософія для дітей – це жива і затребувана педагогіка і практика, яка включає школи і дошкільні заклади учених-послідовників і вчителів. Вона спрямована на формування рефлексивного, творчого і критичного мислення, усвідомленого прийняття моральних правил і норм, взірців духовної культури, вміння слухати і чути іншого, спілкуватися з іншими, передбачає розвиток мовлення. Усе перелічене вище знаходимо в педагогічній спадщині В. Сухомлинського. І не просто відшукуємо – цими темами і сюжетами наповнено сторінки його творів, особливо ті, що стосуються морально-етичного виховання дітей" [1: 7].

Як один із засобів такого виховання дітей, як універсальна скарбниця суспільних та культурних здобутків цивілізації, не втратили свого виняткового значення і донині художньо-літературні праці для дітей В. Сухомлинського. Вони сприяють "цілісно образно-емоційному пізнанні світу зростаючою особистістю", розвивають "рефлексивне емоційно-ціннісне міркування", що сприяє формуванню у дітей любові до батьків, поваги і співчуття до бабусь і дідусів; честі і совісті, скромності і безкорисливості, моралі, свободи і обов'язку; любові до рідної землі.

Незаперечним є факт високого виховного потенціалу різножанрової літературно-художньої спадщини В. Сухомлинського (казки, притчі, оповідання, легенди, бувальщини), вплив яких на розвиток духовності особистості, її світоглядних позицій є незаперечним. Діяльність вченого в цій царині визначається самобутністю, особливим підходом, підтвердженням власного змісту життя – серцю, відданому дітям. Педагогічна спадщина вченого дає нам можливість розв'язати актуальні, важливі, досить гострі проблеми виховання учнів в умовах сьогодення, підготувати до такої роботи майбутніх вчителів. Саме проблема підготовки майбутніх вчителів до практичної діяльності засобами філософії для дітей В. Сухомлинського і становить мету нашої публікації.

Аналіз навчальних курсів педагогічних дисциплін студентами дає підстави стверджувати, що засвоїти педагогічну спадщину В. Сухомлинського в контексті сучасних вимог до їх професійної підготовки, як цілісну систему філософії для дітей можливо в процесі вивчення окремих тем курсів: "Педагогіка", "Історія педагогіки", "Соціальна педагогіка", "Сімейна педагогіка", "Сучасні технології виховання" та інші. Також педагогічна спадщина вченого розглядається і в процесі викладання курсів за вибором "Сучасні концепції виховання", "Педагогічна освіта батьків", "Ви і Ваша родина", "Авторські школи в історії українського шкільництва", "Концепції сімейного виховання в історичній ретроспективі" та ін.

Аналіз роботи навчальних закладів із вивчення дисциплін психолого-педагогічного циклу свідчить про широке розмаїття форм і методів засвоєння майбутніми вчителями філософії для дітей В. Сухомлинського: лекційні, семінарські і лабораторні заняття; вивчення досвіду окремих вчителів і шкіл з цих питань; участь у студентській науково-дослідній роботі (проведення конференцій, дискусій, диспутів, робота проблемних груп, написання курсових та магістерських робіт та ін.); проходження виробничої практики в закладах освіти тощо.

Така системна, спланована робота сприяє ґрунтовному засвоєнню студентами – майбутніми вчителями – філософії для дітей В. Сухомлинського та подальшого її використання в практичній діяльності сучасної школи. Таким чином ми виділяємо три блоки засвоєння філософії для дітей В. Сухомлинського: теоретичний, практичний, науково-пізнавальний (науково-дослідницький). При цьому поетапно ми плануємо відповідні форми роботи зі студентами, як наскрізну програму розраховану на весь період навчання: визначаємо, на якому курсі, в процесі вивчення яких тем буде засвоєно студентами той чи інший матеріал; проведено ту чи ту практичну роботу; виконане те чи те наукове дослідження. Отже, через наскрізну навчально-професійну програму студенти комплексно, системно засвоюють філософію для дітей В. Сухомлинського, перевіряють її на практиці в процесі безпосереднього стажування в навчальних закладах та вивчають педагогічний досвід шкіл.

До теоретичного блоку ми відносимо питання історії розвитку та становлення філософії для дітей у світовому освітньому просторі, праці її творців, сучасний стан втілення, концептуальні основи розвитку, сучасні підходи до формування творчої людини здатної до креативного осмислення та переосмислення отриманих знань тощо.

На сьогодні дослідники філософії для дітей пропонують запровадити в освітню діяльність проблемний характер, стиль міркування, визнання поліваріативності відповідей, вміння конструювати гіпотези та формулювати судження.

Все це повертає нас до історії, історичної педагогічної думки, до спадщини В. Сухомлинського, яка спрямовує дітей на творчість, критичність, глибокий аналіз, життєві роздуми, засвоєння основ людської моралі.

Студентам необхідно донести, що В. Сухомлинський науково обґрунтував і на практиці перевіряв основи виховання у дітей таких філософських категорій, як: добро, гідність, справедливість, відповідальність, совість, свобода, тощо.

Чільне місце у філософії для дітей В. Сухомлинського посідають форми роботи, які засуджують жадібність, лінощі, пихатість, хвалькуватість тощо.

Вчений доводив, що виховання дитини відбувається на певних принципах (гуманізм; суб'єкт-суб'єктна взаємодія; забезпечення сприятливого соціально-психологічного клімату в школі; співтворчість, що забезпечує реалізацію варіативних підходів до встановлення толерантних відносин і аналізу ситуації взаємодії; співробітництво; формування почуття власної гідності, самоповаги й поваги до особистості, народів незалежно від їх соціальної приналежності, національності, раси, культури, релігії; синергетизм, що забезпечує розвиток особистості, є його джерелом і рушійною силою), педагогічних умовах.

Велику увагу приділив учений питанням місця і ролі вчителя в цьому процесі, підготовки його до такої роботи, наголошував на тому, що саме вчитель є носієм професійних цінностей, що вчитель-вихователь має бути прикладом для учнів, їх батьків. Формування високих моральних критеріїв – домінуюча ідея досить різножанрової, різноаспектної науково-педагогічної та літературно-педагогічної спадщини В. Сухомлинського.

Студентам необхідно донести, що особливе значення у виховному процесі, вчений відводив жанру казки (природничому, соціально-побутовому, героїко-патріотичному), він писав: "...Десятиріччя праці – нелегкої, але радісної – переконали мене: казка, творчість – це найтонший і найніжніший дотик. Казка – дитинство думки. Вона робить світ дитинства яскравим і цікавим" [3: 1].

З майбутніми вчителями постійно проводиться робота щодо прочитання, аналізу, продовження сюжету казки В. Сухомлинського, визначення жанру казки. Наприклад, студенти-філологи так систематизували казки вченого: казки-оповідання ("Дуб під вікном", "Ластівки прощаються з рідним краєм", "Пісню ніколи не вбити!", "Тополі в степу над шляхом" тощо), казки-новели ("Гаряча квітка", "Одне-однісіньке в світі макове зернятко", "Образливе слово", "А серце тобі нічого не наказало?", казки-етюди ("Лисиччині літарики", "Ніч та біла сорочка", "Та й поклала кладочку", "Краплинки роси", "Білі полотна" та ін.), казки-нариси ("Дуб-пастух", "Маківка і Джміль", "Святкове вбрання", "Я ще раз побачив тебе, Сонячний Променю", "Народився братик" тощо), казки-притчі ("Народження егоїста", "Материне поле", "Не забувай про джерело", "Висока гора до неба", "Перед справедливим суддею" та ін.) [4; 5; 6; 7].

Студенти в процесі такої роботи переконуються в тому, що писалися вони з дітей, і через обережний натяк, повчальну спонуку, лагідний поштовх спрямовують дитячі душі до осмислення людського досвіду, до вільної, нічим не скутої фантазії, до наповнення світу дитинства такими поняттями, як віра, любов, покликання, сумління, життя в сім'ї та спільноті. Казка В. Сухомлинського відображає особистість письменника, його творчі спрямування, світовідчуття; відбиває ідейно-політичні тенденції часу, вливається в літературні течії та напрями, має схильність до інновацій (надзвичайно короткі, прості й лаконічні, інколи лише до 50 слів, твори; відсутність фантастичного; усі герої, назви речей, понять, рослин, тварин, страв, часопросторової категорії – винятково власне українські, жодного запозичення чи іншомовного слова, що вказує на патріотизм, котрий проте не суперечить поняттям космополітизму, солідарності та толерантності; педагогічний стиль оповіді; повчальність казки відбивається навіть у її назві – "Чому Сергійкові було соромно", "Говорити без дозволу не можна", "Як Павлик списав у Зіни задачу", "Щоб ти став кращий", "Тепер ти станеш Учнем Людським", "Соромно перед соловейком", "Мати – єдина", "Виховані й невиховані"), консолідації з іншими утвореннями різних мистецьких явищ. Засобом казки автор намагався розв'язати й такі одвічні соціальні проблеми, як викорінення негативних схем поведінки людини в соціумі, повагу до людей похилого віку, милосердя до немічних, нещасних, прагнення допомогти соціально незахищеним тощо. Через велику кількість казок як моделей соціальних дій проходять такі риси характеру, як мудрість / нерозважливність, скромність / марнославство, працьовитість / ледачість, гуманність / жорстокість, вихованість / невихованість, щедрість / жадібність, милосердя / егоїзм, відповідальність / безвідповідальність, чуйність / халатність, але в кожній з них вони мають різну соціальну спрямованість.

Казки В. Сухомлинського розкривають різні напрями виховання: екологічного, трудового, естетичного, сімейного, громадянського, патріотичного, морального, морально-етичного, розумового, тощо. Також він виокремлює такий блок проблем, як людина і природа, єдність людини і природи, людська відданість від природи ("Бо сонце – єдине", "Дивний мисливець", "Щоб метелик не наколовся", "Конвалія в саду", "Я хочу сказати своє слово...", / "Ліхтарник", "Як діти раділи, а Ялинка плакала", "Чого синичка плаче?", "Відломлена гілка", "П'ять дубів", "Дівчинка й Ромашка", "Соромно перед соловейком", "Купа сміття", "Яблунька і літо").

Казка В. Сухомлинського є класичним зразком пізнавально-виховної літератури для дітей. Крім дидактично-виховної спрямованості деякі казки мають ще й розважальний, жартівливий характер ("Запитав у бабусі", "Аби швидше почути дзвоник", "Бабуся Мотря й Андрійко", "Без хустини тобі не красиво"). Завдяки казкам дитина мимовільно усвідомлює норми моральної поведінки того суспільства, в якому знаходиться. Казковий доробок В. Сухомлинського містить значний потенціал, який сприяє моральному розвитку – дитина починає розуміти, чим зумовлені її вчинки, та як вони пов'язані з наслідками неправильної поведінки. Їх казка виховує любов до праці та людей праці ("Бабуся і Петрик", "Куди поспішали мурашки", "Як Микита став працьовитий", "Мокра і суха сорочка", "Кустар і Різець", "Сидить Юрко на санчатах", "Поле і Луки" та ін.). Дитина усвідомлює, що людина перетворює світ за допомогою праці – фізичної, інтелектуальної, що праця є життєво необхідною. У такий спосіб Василь Олександрович долучається до привчання дітей до самообслуговування, елементарних трудових дій (допомогти нести "вузлик", застелити постіль, полити квіти), ручної й господарської праці [1].

В його казках постійно ведеться пошук форм активної, свідомої, вільної причетності головного героя до християнських уявлень про людину та її покликання: "Шануй батька й матір своїх", "Не вкради", "Не пожадай нічого, що є власністю ближнього твого", "Вистерігайся злого – твори добро", "Люби

ближнього твого, як самого себе", "Не свідчи ложно на ближнього твого. В таких казках, як "Миколі стало легше", "Страшний черв'ячок", "Мерехтлива зірочка", "Ті самі слова", "Усмішка", "Загублені гроші", "Як народився Василько", "Веселка", "Материнське щастя", "Комірчина для дідуся" розкриваються важливі філософські питання людського буття. Василь Олександрович усе життя присвятив дітям, кожним своїм днем, помислом і справою стверджував, що вчитель закладає основи моральності, людяності, працьовитості, сприйняття людини як вищої цінності. Різними шляхами, формами, методами й засобами навчав і виховував дітей Учитель.

В практичному блоці підготовки майбутніх вчителів в контексті філософії для дітей В. Сухомлинського ми використовуємо форми роботи впроваджені ним у Павлівській школі. Особливо цікавим для студентів є власна казкотворча діяльність, в якій В. Сухомлинський надавав великого значення, особливо на природі. Це була колективна творча праця дітей, які передавали побачене, відчуте, сприйняте ними в індивідуальних творах-мініатюрах і їх написання продовжувалося не один рік, а, зокрема, в період навчання в початковій школі про що свідчать щорічні плани роботи Павлівської середньої школи [8].

На наступному творчому етапі студенти складають казки. Це також в Павлівській школі була колективна праця, імпровізація, а потім вибирали індивідуально одну із казок і самостійно продовжували творчий пошук – казкотворення, яке завершувалося Святом казки з прочитанням та інсценуванням власних творів. Особливу увагу надавали художньому оформленню – розкриття змісту казки у художньому альбомі з ілюстраціями [4; 5; 6; 7].

Найбільше діти творили на природі, спостерігаючи за нею. Студенти досить активно засвоюють систему уроків серед природи розроблених В. Сухомлинським, які проводилися під блакитним небом, у "зеленому класі", "зеленій лабораторії", у шкільній теплиці, під "розлогим дубом", "яблуневим садом". Така робота з майбутніми вчителями сприяє в подальшому проведенню заходів з розширення знань дітей про різні природні явища, про рідний край, про пташине життя, про життя тварин і рослин. Все це духовно збагачувало дитину.

Студенти, відповідно до профілю факультету, розробляють під час семінарських та лабораторних занять: уроки на природі, уроки-мислення, театралізацію казки, хореографічне інсценування казкових сюжетів, проведення конкурсів і вікторин на знання казок, виконання малюнків за тематикою улюблених казок, ігри, екскурсії, зокрема, в шкільний парк ім. В. Сухомлинського (школа № 49 м. Херсона), в якому дуже багато наочного матеріалу за казками вченого.

Як ми уже зазначали, окремий блок підготовки майбутнього вчителя Херсонського державного університету в процесі вивчення спадщини В. Сухомлинського становить різнопланова наукова робота. Так, на других курсах на кожному факультеті щорічно проводяться студентські конференції, на яких розглядаються окремі аспекти філософії для дітей В. Сухомлинського, зокрема, із 275 доповідей 2016 / 2017 н.р. було присвячено цим проблемам – 190. Філософія для дітей є об'єктом дослідження курсових і випускних робіт, за якими видаються збірки студентських наукових робіт, проводяться конкурси студентських наукових робіт тощо. Щорічно студенти-першокурсники відвідують відповідні кафедри закладів післядипломної педагогічної освіти, де широко представлено науково-методичний матеріал із досвіду використання форм, методів, засобів філософії для дітей В. Сухомлинського в школах м. Херсона та області. Студенти долучаються до роботи науково-методичного семінару класних керівників при Херсонському міському відділі освіти, беруть участь у щорічних конференціях з питань впровадження досвіду Павлівської школи, спадщини В. Сухомлинського в практику роботи шкіл м. Херсона.

Отже, теоретична, практична і наукова підготовка майбутнього вчителя з використанням педагогічної спадщини В. Сухомлинського досить широка. В ній провідне місце посідає філософія для дітей, що сприяє формуванню особистості сучасного педагога, який є носієм морально-етичних цінностей і здатний виховати майбутніх громадян України.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

3. Сухомлинський В. О. Я розповім вам казку ... Філософія для дітей / Василь Сухомлинський ; уклад. Сухомлинська О. В. – Х. : ВД "ШКОЛА", 2016. – 576 с.
4. Сухомлинський В. О. Що таке покликання до праці вчителя? Як воно формується? / В. О. Сухомлинський // Вибрані твори. В 5-ти томах. – К. : Радянська школа, 1976. – Т. 2. – С. 420–425.
5. Сухомлинський В. Казки Школи під Голубим Небом : Казки, притчі, оповідання / Василь Сухомлинський ; упоряд. О. В. Сухомлинська ; худож. М. В. Перевальська. – К. : "Освіта", 1991. – 191 с.
6. Сухомлинський В. О. Казки. Складені учнями 1 класів Павлівської середньої школи. 1966–1967 навчальний рік / В. О. Сухомлинський // Меморіально-педагогічний музей В. О. Сухомлинського, ЛВ. – 1702. – 65 арк.
7. Сухомлинський В. О. Казки. Складені учнями 2 класів Павлівської середньої школи. 1966–1967 навчальний рік / В. О. Сухомлинський // Меморіально-педагогічний музей В. О. Сухомлинського, ЛВ. – 1750. – 88 арк.
8. Сухомлинський В. О. Казки. Складені учнями 3 класів Павлівської середньої школи. 1966–1967 навчальний рік / В. О. Сухомлинський // Меморіально-педагогічний музей В. О. Сухомлинського. – ЛВ. – 1580. – 130 арк.

9. Сухомлинський В. О. Казки. Складені учнями 4 класів Павлівської середньої школи. 1966–1967 навчальний рік / В. О. Сухомлинський // Меморіально-педагогічний музей В. О. Сухомлинського. – ЛВ. – 1579. – 119 арк.
10. Сухомлинський В. О. План роботи Павлівської середньої школи на: 1950–51, 1951–52, 1953–54 навчальні роки / В. О. Сухомлинський // Меморіально-педагогічний музей В. О. Сухомлинського. – ЛВ – 1513, 1514, 1515 № 3, 4, 5. – 120 арк., 60 арк., 66 арк.
11. Світлана Ганаба "Навчити мисленню": епістемологічний проект Метью Ліпмана / Ганаба Світлана. – vird_2013-29_3.pdf.
12. Федяєва В. Л. Толерантність у казковому світі В. Сухомлинського / В. Л. Федяєва, К. М. Бутрій / "Педагогічний альманах": [зб. наук. праць]. – Вип. 1.46 (108). – С. 161–166.

REFERENCES (TRANSLATED & TRANSLITERATED)

1. Sukhomlyns'kyi V. O. Ya rozpovim vam kazku ... Filosofiia dlia ditei [I Will Tell You a Fairytale. Philosophy for Children] / Vasy! Sukhomlyns'kyi ; uklad. O. V. Sukhomlyns'ka. – Kh. : VD "ShKOLA", 2016. – 576 s.
2. Sukhomlyns'kyi V. O. Shcho take poklykannia do pratsi vchytelia? Yak vono formuiet'sia? [What is Calling to Teachers' Work] / V. O. Sukhomlyns'kyi // Vybrani tvory. V 5-ty tomakh [Selected Works in 5 Volumes]. – K. : Radians'ka shkola, 1976. – Т. 2. – С. 420–425.
3. Sukhomlyns'kyi V. Kazky shkoly pid holubym nebom: kazky, prytychi, opovidannia [School Fairytales under the Blue Sky: Fairytales, Stories and Stories] / Vasy! Sukhomlyns'kyi ; Uporiad. O. V. Sukhomlyns'ka ; Khudozh. M. V. Pereval's'ka. – K. : "Osvita", 1991. – 191 s.
4. Sukhomlyns'kyi V. O. Kazky. Skladeni uchniamy 1 klasiv Pavlysh'koi serednioi shkoly. 1966–1967 navchal'nyi rik [Fairytales. Comprised by 1-Grade Pupils of Pavlysh Secondary School 1966–1967] / V. O. Sukhomlyns'kyi // Memorial'no-pedahohichnyi muzei V. O. Sukhomlyns'koho [V. O. Sukhomlynsky's Memorial-Pedagogic Museum]. – LV. – 1702. – 65 ark.
5. Sukhomlyns'kyi V. O. Kazky. Skladeni uchniamy 2 klasiv Pavlysh'koi serednioi shkoly. 1966–1967 navchal'nyi rik [Fairytales. Comprised by 2-Grade Pupils of Pavlysh Secondary School 1966–1967] / V. O. Sukhomlyns'kyi // Memorial'no-pedahohichnyi muzei V. O. Sukhomlyns'koho [V. O. Sukhomlynsky's Memorial-Pedagogic Museum]. – LV – 1750. – 88 ark.
6. Sukhomlyns'kyi V. O. Kazky. Skladeni uchniamy 3 klasiv Pavlysh'koi serednioi shkoly. 1966–1967 navchal'nyi rik [Fairytales. Comprised by 3-Grade Pupils of Pavlysh Secondary School] / V. O. Sukhomlyns'kyi // Memorial'no-pedahohichnyi muzei V. O. Sukhomlyns'koho [V. O. Sukhomlynsky's Memorial-Pedagogic Museum]. – LV. – 1580. – 130 ark.
7. Sukhomlyns'kyi V. O. Kazky. Skladeni uchniamy 4 klasiv Pavlysh'koi serednioi shkoly. 1966–1967 navchal'nyi rik [Fairytales. Comprised by 4-Grade Pupils of Pavlysh Secondary School] / V. O. Sukhomlyns'kyi // Memorial'no-pedahohichnyi muzei V. O. Sukhomlyns'koho [V. O. Sukhomlynsky's Memorial-Pedagogic Museum]. – LV. – 1579. – 119 ark.
8. Sukhomlyns'kyi V. O. Plan roboty Pavlysh'koi serednioi shkoly na : 1950–51, 1951–52, 1953–54 navchal'ni roky [Work Plan of Pavlysh Secondary School for 1950–51, 1951–52, 1953–54] / V. O. Sukhomlyns'kyi // Memorial'no-pedahohichnyi muzei V. O. Sukhomlyns'koho [V. O. Sukhomlynsky's Memorial-Pedagogic Museum]. – LV – 1513, 1514, 1515 № 3, 4, 5. – 120 арк., 60 арк., 66 арк.
9. Svitlana Hanaba "Navchyty myslenniu": epistemologichnyi proekt Metiu Lipmana [Teaching Thinking : Metiu Lipman's Epistemological Project] / Hanaba Svitlana // vird_2013-29_3.pdf.
10. Fediaieva V. L. Tolerantnist' u kazkovomu sviti V. Sukhomlyns'koho [Tolerance in V. Sukhomlynsky Magic World] / V. L. Fediaieva, K. M. Butrii / "Pedahohichnyi al'manakh" [Pedagogical Almanac] : [zb. nauk. prats']. – Vyp. 1.46 (108). – С. 161–166.

Федяева В. Л. Философия для детей В. Сухомлинского в системе подготовки будущего учителя.

В статье обоснованы пути использования содержания, форм, методов "философии для детей" В. Сухомлинского в системе подготовки будущего учителя в нынешних условиях в процессе теоретической, практической подготовки и привлечения студентов к научно-исследовательской деятельности в области сухомлиники. Особое внимание уделено историческому опыту и современному состоянию воплощения идей ученого в учебно-воспитательный процесс школы.

Ключевые слова: философия для детей, морально-этическое воспитание, художественно-литературное наследие, сквозная профессионально-педагогическая программа подготовки учителя.

Fedyayeva V. L. The Philosophy for Children of V. Sukhomlynsky in the System of Preparation of the Future Teacher.

In the article the uses of content, forms, methods of "Philosophy for Children" of V. Sukhomlynsky in the system of the future teacher preparation in the present conditions during theoretical and practical training and involvement of students in research activities in the field of "suhomlynistyka" are analyzed. Particular attention is paid to the historical experience and the current state of implementation of the ideas of the scientist in the educational process of the school. The article stated the fact of the high educational potential of different genres

of literary and artistic heritage of V. Sukhomlynsky (fairy tales, parables, stories, legends, true story), whose influence on the spiritual development of the individual, his worldview is undeniable. It is shown that the activities of the scientist in this area is defined with identity, a special approach, and the scientific pedagogical heritage enables us to resolve the current, acute problems of education of students in the present conditions of the future teachers preparation. It is the problem of preparing future teachers for practical activities by means of philosophy for children of V. Sukhomlynsky is the goal of our publication. The article states that learning of pedagogical heritage of V. Sukhomlynsky in the context of modern requirements to professional training of the future teachers as an integral system of philosophy for children is possible in the process of studying certain topics in the courses: "Pedagogy", "History of Education", "Social pedagogy", "Family Pedagogy", "Modern technologies of education" and others. Analysis of work of educational institutions in the subjects of psycho-pedagogical cycle demonstrates the wide variety of forms and methods of mastering by the future teachers the philosophy for children of V. Sukhomlynsky: lectures, seminars and laboratory classes; studying the experience of individual teachers and schools on these issues; participation in student research work (holding conferences, discussions, disputes, work of problem groups, writing course papers and master's papers, etc.); passing of industrial practice in educational institutions etc. It is proved that theoretical, practical and scientific training of the future teacher using the pedagogical heritage of V. Sukhomlynsky is quite wide. The leading place in it is given to the philosophy for children, which contributes to the formation of the personality of a modern teacher, who is the bearer of moral and ethical values and able to educate future citizens of Ukraine.

Key words: *philosophy for children, moral and ethical education, artistic and literary heritage, cross-cutting professional and pedagogical teacher training program.*